

Riikka Puhakka

Y-sukupolvi luonnossa

Luonnon merkitykset kaupungistuvassa yhteiskunnassa

Generation Y in nature: the meanings of nature in urbanized society

Urbanization and modernization have led to changes in the ways people use nature. While the public use of nature is changing from subsistence to recreation, the amount of direct contact with nature has appeared to decrease in Western societies. Younger generations' alienation from nature has been recently discussed in Finland, too. This article explores young people's outdoor recreation and relationship with nature. The research questions are: 1) how do young people born in the 1990s, the so called Generation Y, recreate outdoors, 2) what values and meanings do they attach to natural areas and outdoor recreation, and 3) how does their relationship with nature develop? This study is based on thematic writings and surveys completed by 15–21 year old people living in the Lahti region (N=184). Results indicate the polarization in relation to nature: for some young people nature is an integral part of their lives while some are not interested in nature. The number of people not connected to nature may increase as urbanization continues. Nevertheless, it is challenging to forecast the future as outdoor recreation seems to be connected to people's age and life phase. Outdoor recreation may thus increase among these young people in later phases of life.

Keywords: Generation Y, nature, outdoor recreation, young people

Johdanto

Viime vuosina yhteiskunnallisessa keskustelussa on korostettu luonnon merkitystä ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta (esim. Polvinen *et al.* 2012; Sitra 2013). Luonto muun muassa elvyttää stressistä, kohottaa mielialaa sekä parantaa keskittymiskykyä ja tarkkaavaisuutta (Tyrväinen *et al.* 2007; Berman *et al.* 2008; Korpela & Paronen 2011). Luonto onkin perinteisesti ollut suomalaisille tärkeä hyvinvoinnin lähde ja luonnossa liikkuminen yleistä (ks. Liikkanen & Pääkkönen 2005). Mielipaikat, joita käytetään psykiseen itsesäätelyyn ja identiteetin rakentamiseen ovat usein sijainneet luonnonympäristössä

(Korpela *et al.* 2002). Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi -tutkimuksen (Sievänen & Neuvonen 2011: 37–40) mukaan lähes koko aikuisväestö harrastaa jotakin ulkoilulajia. Vuonna 2010 ulkoiluun osallistujien osuus oli samaa tasoa kuin vuonna 2000, mutta lähiulkoilukertoja eli enintään yhden päivän pituisia ulkoilukertoja kertyi suomalaisille keskimäärin hieman vähemmän (Sievänen 2001). Sen sijaan yöpymisen sisältäviä luontomatkajoja tekevien osuus kasvoi hieman. Luonnonympäristöihin ja niiden vetovoimaisuuteen perustuva matkailu on kahden viime vuosikymmenen aikana noussut yhdeksi nopeimmin kasvavista matkailun muodoista. Suomessa esimerkiksi kansallispuis-

tojen keskimääräinen käyntikertojen määrä kaksinkertaistui 1990-luvulla ja kasvu on jatkunut voimakkaana 2000-luvulla (Puhakka & Saarinen 2013).

Luonnon esteettisen ja eettisen arvostuksen lisääntymisen voidaan tulkita heijastavan luonnon ehdoista vieraantumista (ks. Lehtinen 1999). Yhteiskunnalliset muutokset, kuten kaupungistuminen, vaurastuminen, lisääntynyt vapaa-aika ja luonnonkäyttötapojen muutokset, ovat luoneet uudenlaisia kytkentöjä luonnon käyttöön. Luonnonkäyttömuotojen erilaistuminen näkyy luonnolle annetuissa sukupolvisidonnaisissa merkityksissä; eri sukupolvien toimintatavat ovat erilaisia ja muovaavat erilaista suhdetta luontoon. Luonto ei ole enää useimmille ihmisille työn ja aineellisen elämän välitön ehto, eikä luonnossa liikkuminenkaan ole välttämättä osa suomalaisten arkea samalla tavoin kuin aiemmin. Nykypäivänä luontoon matkustetaan usein erikseen virkistytymään – hakemaan henkisiä ja fyysisiä elämyksiä (Puhakka 2007; Simula 2012; Laurén 2013).

Viime aikoina Suomessa on käyty julkista keskustelua nuorempien sukupolvien luonnosta etäännyttämisestä ja sen vaikutuksista (esim. Yle uutiset 18.10.2013, 15.2.2014, 26.2.2014). Tässä keskustelussa luontosuhdetta on pidetty tärkeänä muun muassa hyvinvointivaikutusten, immuunijärjestelmän vahvistamisen sekä ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen ymmärtämisen kannalta. Tutkimusten perustella myönteiset luontokokemukset vaikuttavat ympäristöherkkyyden muodostumiseen (esim. Palmberg & Kuru 2000; Ewert *et al.* 2005; Ojala 2012). Ympäristöherkkyys eli empaattinen suhtautuminen ympäristöön on yksi ympäristövastuullisen käyttäytymisen ehtona olevista lähtökohdamuuttujista (Hungerford & Volk 1990).

Tarkastelen tässä artikkelissa, 1) miten 1990-luvulla syntyneet nuoret – niin kutsuttu Y-sukupolvi – virkistävät luonnossa, 2) millaisia merkityksiä he antavat luonnolle ja siellä virkistytymiselle sekä 3) millaiseksi heidän suhteensa luontoon on muodostunut. Käytän tutkimusaineistona Lahden seudulla asuvilta 1992–1998 syntyneiltä nuorilta (N=184) keväällä 2013 kerättyjä temaattisia kirjoituksia ja kyselyjä.

Y-sukupolvi ja luonto

Y-sukupolven ominaispiirteet

Sukupolven käsitteen kautta ollaan tekemisissä sekä ihmisen biologisen iän ja elämäntavan että yhteiskunnallisten muutosten kanssa. Käsitteen avulla voidaan ”hahmottaa eri ikäryhmien välisiä eroja, joita heillä on tiettyyn yhteisölliseen tai laa-

jempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin nähden” (Semi 2010: 32). Sukupolven käsitettä voidaan lähestyä ainakin neljästä eri näkökulmasta (ks. Kertzer 1983). Ensinnäkin voidaan puhua perhesukupolvista, mille eräänlainen vastakohta on kohorttikeskainen eli biologiseen syntymäajankohtaan keskittyvä näkemys. Näiden kahden näkökulman lisäksi sukupolvi voidaan ymmärtää tiettyinä elämänvaiheina: esimerkiksi nuoruuteen kuuluvat piirteet voidaan tulkita sukupolviominaisuuksi, ajan ja elämäntavan mukaan muuttuvaksi tekijäksi. Viimeinen lähestymistapa keskittyy yhteiskunnallisiin sukupolviin, jotka voidaan ymmärtää myös historiallisina sukupolvina. (Semi 2010: 33–35) Esimerkiksi Roosin (1987) mukaan sukupolvi määrittyy tiettyyn historialliseen ajanjaksoon liittyvien yhteisten elämäntapojen kautta. Mannheimin klassista määritelmää mukailien sukupolvi muodostuu niistä ihmisistä, jotka ovat eläneet nuoruutensa samaan historialliseen aikaan ja samoissa sosiaalisissa oloissa. Heille muodostuu yhteisen kokemuksen kautta samanlainen tietoisuus itsestä ja suhteesta maailmaan (Toivonen 1999: 269–271; ks. myös Alanen 2001; Purhonen 2007).

2010-luvulla nuoruuttaan eläviä on kutsuttu paitsi Y-sukupolveksi myös muun muassa milleniaaleiksi, nettisukupolveksi, digisukupolveksi ja diginatiiveiksi. Y-sukupolven syntymävuosien on määritelty ulottuvan 1980-luvun vaihteesta aina 1990-luvun puoliväliin tai 2000-luvun alkuun asti (esim. Tapscott 2010; Twenge *et al.* 2010). Tämä tutkimus perustuu määritelmään, jonka mukaan Y-sukupolvi on syntynyt vuosien 1982 ja 2001/2002 välillä (Howe & Strauss 2000; Pendergast 2010; Pennington-Gray & Blair 2010). Vaikka Y-sukupolvi muodostuu eri-ikäisistä ja erilaisissa elämänvaiheissa olevista ihmisistä, tutkimuksissa on tunnistettu sukupolvea yhdistäviä arvoja ja käyttäytymispiirteitä (esim. Cennamo & Gardiner 2008; Alloway & Dalley-Trim 2009; Twenge *et al.* 2010).

Aiempien sukupolvien ja Y-sukupolven välistä siirtymää pidetään merkittävämpänä sukupolvien välisenä murroksena (Pendergast 2010: 6). Y-sukupolvea on kuvailtu ensimmäiseksi digitaalisella aikakaudella kasvaneeksi sukupolveksi. Tietotekniikan, internetin ja muun digitaalisen tekniikan kehitys kahden viime vuosikymmenen aikana on vaikuttanut eniten nuoriin. Y-sukupolvi on kaikkein koulutetuin ja globaalein sukupolvi: maantieteelliset rajat ovat menettäneet merkitystään tämän sukupolven digitaalisessa elämäntavassa (Tapscott 2010). Siirtymä tietoyhteiskuntaan on ajoittunut Y-sukupolven edustajien persoonan muovautumisen vaiheeseen ja voimakkaan kokemuksen herkkään

ikään. Y-sukupolvi on myös ensimmäinen terroristimin aikakaudelle syntynyt sukupolvi, jonka arvoissa korostuu turvallisuuden tarve. Lisäksi Y-sukupolven edustajat ovat kokeneet taloudellista epävarmuutta samaan aikaan, kun he ovat siirtymässä työelämään. (Pendergast 2010; ks. Howe & Strauss 2000) Y-sukupolven on havaittu arvostavan paljon vapaa-aikaa, kun taas ammatillisen identiteetin merkitys on vähentynyt (Twenge *et al.* 2010).

Hoikkala ja Paju (2008; ks. myös Salasuo 2007) ovat kuvaileet 1980–90-luvuilla syntyneitä yksilöllisen valinnan sukupolveksi eli kiivaan muuttoliikkeen ja informaatioteknologisten sovellusten läpäisemien elämänmaisemien nuoriksi. Sukupolvea kuvaavat myös kuluttaminen ja kilpailu. Elämyksellisyys, nautinto ja mielihyvä, jopa hedonismi, ja ylipäänsä ruumiillisuus ovat keskeisiä elämän orientaatiopisteitä kulutuskulttuureissa eläville nuorille. Individualismin lisääntyessä yksilön kokemus yhteiskunnasta pirstoutuu, eikä vahvoja kollektiivisia identiteettejä synny enää entiseen tapaan. Kollektiivisen itsetietoisuuden ja koko sukupolvea yhdistävien avainkokemusten puuttuessa Hoikkalan ja Pajun (2008: 294) mukaan enää ei ole sosiaalisia sukupolvia mannheimilaisessa mielessä vaan massasukupolvia.

Y-sukupolvi ja luonnon virkistyskäyttö

Y-sukupolvea pidetään kaikkein seikkailullisimpänä sukupolvena ja todennäköisimpänä osallistumaan moniin extreme-harrastuksiin (ks. Pennington-Gray & Blair 2010). Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi (LVVI 2) -tutkimuksen (Sievänen & Neuvonen 2011: 60) mukaan 15–24-vuotiaista nuorista osallistui vuonna 2010 ulkoiluun yhtä suuri osuus kuin koko aikuisväestöstä. Nuorten ulkoiluun osallistumisosuus on pysynyt jokseenkin ennallaan vuosikymmenen ajan (Sievänen 2001). Lähiulkoilukerrat ovat kuitenkin vähentyneet. Nuoret tekevät luontomatkoja vähemmän kuin muut ikäryhmät, ja niidenkin määrä on vähentynyt verrattuna vuoteen 2000. Toisaalta nuorten erilaisten ulkoiluharrastusten lukumäärä on kasvanut, ja harrastuksia on enemmän kuin vanhemmilla ikäryhmillä. Esimerkiksi motorisoitu liikkuminen luonnossa on suositumpaa kuin muisa ikäryhmissä.

LVVI 2 -tutkimuksen (Sievänen & Neuvonen 2011: 60) mukaan yhä useampi nuori osallistuu moderneihin harrastuksiin, kuten kalliokiipeilyyn, maastopyöräilyyn ja lumilautailuun. 2000-luvun aikana myös täysin uudet harrastukset (esim. geokätkentä) ovat lisänneet suosiotaan. Nuorten

osallistumisosuudet perinteisissä ulkoiluharrastuksissa (mökkeily, marjastus ja sienestys) ovat pysyneet ennallaan tai hieman kasvaneet 2000-luvulla. Samalla kun harrastajien määrät ovat kasvaneet, keskimääräiset harrastuskerrat harrastajaa kohden ovat vähentyneet kymmenen vuoden aikana. Osa perinteisistä aktiviteeteista näyttää olevan sidoksissa ikään ja elämänvaiheeseen. Niiden joukossa, jotka kuuluivat kymmenen vuotta sitten 15–24-vuotiaisiin, oli vuonna 2010 huomattavasti enemmän marjastukseen ja sienestykseen osallistuvia kuin edellisen mittauksen aikaan. Sieväsen ja Neuvosen (2011: 43) mukaan marjastus ja sienestys eivät ehkä vain kiinnosta nuoria, jotka kuitenkin aloittavat harrastuksen vähän vanhempina. Kesämökillä käymisen on havaittu lisäävän luonnon virkistyskäyttöön ja perinteisiin aktiviteetteihin osallistumista kaikissa ikäryhmissä (Pouta *et al.* 2006).

Y-sukupolven suhde luontoon

Länsimaisissa yhteiskunnissa lasten ja nuorten vapaaus liikkua itsenäisesti ja samalla mahdollisuus päästä suoraan kosketukseen luonnon kanssa on heikentynyt (esim. Valentine & Kendrick 1997; Kong *et al.* 1999). Suhde luontoon ei välttämättä muodostu enää omakohtaisesti luonnossa toimien ja vanhempien sukupolvien esimerkkiä seuraten, vaan keskeisiksi ovat nousseet epäsuorat ja symboliset tavat tutustua luontoon – esimerkiksi elokuvien, kirjallisuuden, mainosten, uutisoinnin ja mediassa käytävän keskustelun kautta (Laurén 2013). Kontakti luontoon näyttää muuttuneen entistä abstraktimmaksi ja virtuaalisemmaksi (Laaksoharju & Rappe 2010). Lasten ja nuorten spontaani ja oma-aloitteinen ulkona liikkuminen ja muu vapaa-aika on muuttunut yhä enemmän suunnitelluksi, organisoiduksi ja aikuisten ohjaamaksi toiminnaksi (Zacheus 2008; Skår & Krogh 2009), mihin Karsten (2005) on viitannut *takapenkki-sukupolven* käsitteellä. Malone (2007) puolestaan on kuvannut *kuplamuovisukupolven* käsitteellä sitä, että vanhemmat suojelevat lapsia riskeiltä niin, ettei heillä ole mahdollisuutta liikkua itsenäisesti ja leikkiä vapaasti ulkona. Kaupungistumiskehityksen jatkuessa ”kasvihuonetyyppinen”, luontoa ulkopuolelta katsova mutta ei varsinaisesti osallistuva, vuorovaikutus todennäköisesti lisääntyy (Kyttä 2004).

Laaksoharju ja Rappe (2010) vertailivat tutkimuksessaan Helsingissä ja maaseudulla Paltamossa asuvia 9–10-vuotiaita lapsia. Lähes kolmannes helsinkiläislapsista ei sisällyttänyt ihmistä osaksi luontoa ja yli kolmannes pojista oli sitä mieltä, etteivät kasvit ole välttämättömiä ihmiselämälle. Leikkipai-

koista kysyttäessä vain paltamolaislapset mainitsivat majojen rakentamisen metsään, marjojen poimimisen tai puissa käpeilyn. Stenvallin (2009: 42–43) tutkimuksessa 9–13-vuotiaiden helsinkiläislästen havaittiin viettävän vapaa-aikaansa ulkonaolon sijaan mieluummin kauppakeskuksissa ja uimahalleissa. Keskinen ja Nyholmin (2012: 39–40) tutkimuksen mukaan yli kolmasosa 11–19-vuotiaista helsinkiläisistä ei harrastanut lainkaan luonnossa liikkumista (esim. retkeilyä, kalastusta). Cantellin ja Larnan (2006: 35) tutkimuksessa puolestaan alle kymmenes 16–19-vuotiaista helsinkiläisnuorista piti luontoa jollakin tavalla harrastuksenaan.

Sjöblomin (2012: 131) tutkimuksen mukaan vain pieni osuus ruotsinkielisellä Pohjanmaalla asuvista lukiolaisnuorista oli erittäin kiinnostunut luonnosta, mutta toisaalta myös luonnosta ei lainkaan kiinnostuneiden joukko oli hyvin pieni. 12- ja 15-vuotiaiden lempipaikkoja ja paikkakokemuksia tarkastelevan tutkimuksen (Kaivola & Rikkinen 2003: 191–192) mukaan luonto ja siellä toimiminen olivat Pohjois-Suomessa asuville tärkeimpiä kuin julkiset tilat, kun taas eteläsuomalaisilla oli vähemmän luontoon liittyviä mainintoja. Joensuuta koskevassa tutkimuksessaan Semi (2010: 191–193) puolestaan havaitsi, että nuorin *elämysukopolvi* koki luonnon uhkana ja toisaalta myös elämysten paikkana. Sekä nuorten mielikuvat että heidän arkinen tapansa liikkua kaupungissa ilmensivät dualistista näkemystä ihmisestä ja luonnosta: he olivat ikään kuin projisoineet itsensä luonnon ”ulkopuolelle”. Itkonen ja Simula (2008) ovat tulkinneet luontosuhteen muutosten koskevan myös maaseutua, jossa uudet sukupolvet ovat sosiaalistuneet moderneihin elämäntapoihin ja ruumiillisuuden muotoihin. Perinteisen arkiliikkumisen kulttuurin hiipues- sa katoaa merkittävä osa aikaisempien sukupolvien kartuttamasta luontotietoudesta ja -taidoista.

Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkimuksessa käytettiin sekä laadullista että määrällistä aineistoa. Ensin tutkimukseen osallistuneet nuoret vastasivat strukturoituun kysymykseen, jossa kysyttiin viisiportaisella asteikolla, kuinka usein he harrastavat luontoaktiiviteetteja kesäaikana (21 aktiiviteettia + avoin vaihtoehto) ja talviaikana (11 aktiiviteettia + avoin vaihtoehto). Lisäksi kysyttiin vastaajien sukupuoli, syntymävuosi, asuin- ja asuinmuoto (kerros-, rivi- tai omakotitalo). Seuraavaksi nuoria pyydettiin kirjoittamaan vastaukset avoimiin kysymyksiin, jotka liittyivät viiteen teemaan (Taulukko 1). Lisäksi nuoret saivat

vastata bonus-kysymykseen, jossa pyydettiin kirjoittamaan tai piirtämään rakkain luontomuisto. Apon (1995: 173–174) mukaan temaat- tisen kirjoittamisen menetelmässä informantit tuottavat ”laveasti” kirjoitettua tietoa tutkijan esittelemästä kohteesta. Teemakyselyssä tutkija esittelee aiheen, minkä jälkeen hän esittää joukon kysymyksiä, jotka on ryhmitelty aihepiireit- täin. Myös tässä tutkimuksessa jokainen teema sisälsi useita avoimia kysymyksiä, joilla pyrittiin helpottamaan vastaamista. Teemakirjoittamisen etuna on muun muassa se, että sen avulla saa- daan näkyviin informantin omat tutkimuskoh- teen kognitiiviset jäsennykset, joihin tutkija on vaikuttanut suhteellisen vähän (Apo 1995: 176). Nuorten kirjoitusten pituus kustakin teemasta vaihteli yhdestä sanasta yli puoleen sivuun kä- sinkirjoitettua tekstiä.

Tutkimuksessa kerättiin laadullista aineistoa, jotta vastaajat saisivat kertoa omin sanoin luonnossa virkistytymisestään ja sen merkityksistä (ks. Riese & Vorkinn 2002). Suomessa on tut- kittu luonnon virkistyskäyttöä erityisesti kvan- titatiivisin menetelmin (esim. Sievänen 2001; Tyrväinen *et al.* 2007; Sievänen & Neuvonen 2011). Strukturoiduilla kyselyillä ei välttämättä pystytä analysoimaan ihmisten luonnolle ja siellä virkistytymiselle antamia merkityksiä ja arvo- ja sekä heidän käyttämiensä käsitteiden sisältöä (ks. Silverman 2001). Tutkimuksessa käytettiin haastattelujen sijaan temaat- tisen kirjoittamisen menetelmää, jotta pystyttiin keräämään määrälli- sestikin runsas aineisto. Strukturoidun kysymyk- sen tavoitteena oli täydentää kirjoitusaineistoa antamalla numeraalista tietoa nuorten osallistu- misesta ulkoiluharrastuksiin.

Tutkimus kohdistui Lahden seudulla asuviin 1992–1998 syntyneisiin nuoriin. Tutkimusai- neisto koostui 184 vastauksesta, joista kuudesta puuttuivat temaat- tiset kirjoitukset. Valtaosa vas- taajista oli naisia (Taulukko 2). Aineiston keräsi- väät äidinkielenopettajat Rudolf Steiner -koulus- sa Lahdessa sekä Koulutuskeskus Salpauksessa Lahdessa ja Heinolassa toukokuussa 2013. Sal- paus on ammatillista koulutusta ja lukio-opinto- ja tarjoava toisen asteen oppilaitos. Salpauksessa opettajat saivat itse päättää, miltä ryhmiltä ke- räsivät aineistoa. Ryhmät edustivat eri koulutus- aloja (mm. sosiaali- ja terveysala, hotelli-, ravin- tola ja cateringala, kauppa ja hallinto, sähkö- ja automaatiotekniikka), mutta ne olivat pääasiassa naisvaltaisia. Steiner-koulussa aineistoa kerättiin kaikilta peruskoulun 8.–9. ja lukion 1–2. luokilla opiskelevilta.

Taulukko 1. Temaattisten kirjoitusten aiheet.

Table 1. Topics of thematic writings.

Teema 1: Vapaa-ajanvietto	Kuvaile harrastuksiasi ja vapaa-ajan viettoasi (eli aikaa, jonka vietät koulun ulkopuolella). Esim. mitä teet mieluiten vapaa-ajallasi ja millaisissa paikoissa vietät vapaa-aikaasi? Jos sinulla on erityinen lempipaikka, missä se sijaitsee ja millaisissa tilanteissa menet sinne?
Teema 2: Luonnon määritelmät	Mikä on Sinun mielestäsi luontoa/luonnonympäristöä? Missä menee mielestäsi raja luonnon ja ”ei-luonnon” välillä? Kuvaile, millaista luontoa löytyy kaupungista.
Teema 3: Vapaa-ajan vietto luonnonympäristössä	Kuvaile vapaa-aikaasi, jonka vietät luonnonympäristössä. Vietätkö mielelläsi aikaa luonnossa? Perustele, miksi vietät/et vietä mielelläsi aikaa luonnossa. Onko luonto tärkeä osa elämääsi?
Teema 4: Mieluisimmat luonnonympäristöt ja -elementit	Kuvaile luonnonympäristöjä, joissa vietät mieluiten aikaasi. Onko kotisi lähiympäristössä luontoa, jossa vietät aikaasi? Millaisilla luontoalueilla käyt kauempana kotoa? Millaiset luonnonympäristön elementit ovat tärkeitä Sinulle arkielämässäsi (esim. kodin ikkunasta näkyvä puu, linnunlaulun kuuntelu)?
Teema 5: Lähipiirin opettamat tiedot ja taidot luonnosta	Ovatko lähipiiriisi kuuluvat (esim. vanhemmat, isovanhemmat) kertoneet sinulle luonnosta tai opettaneet sinulle luontoa koskevia taitoja (esim. retkeilytaitoja)? Millaisia tietoja ja taitoja olet oppinut heiltä?

Koulu ei ole neutraali aineistonkeruun konteksti tutkimusetiikan näkökulmasta, sillä tutkimuspaikan valtasuhteet, rakenteet ja jännitteet vaikuttavat koko tutkimusprosessiin (Strandell 2010: 99–100). Opettajia ohjeistettiin aineiston keruusta eikä osallistuminen ollut nuorille pakollista. Osa nuorista jättikin vastaamatta kirjoitusosioon. Nuoret ovat silti saattaneet mieltää tutkimukseen vastaamisen osaksi koulutyötä, eikä vastaamatta jättäminen ole ollut heille todellinen vaihtoehto. Lyhytaikainen tutkimusinterventio ei todennäköisesti aiheuttanut erityisiä negatiivisia vaikutuksia vastaajien elämään. Tutkimuksessa ei kerätty vastaajilta yksilöityjä tunnistetietoja eikä kyse ollut arkaluontoisista henkilökohtaisista aiheista (ks. Korkiamäki 2013: 99–107).

Tutkimusaineisto analysoitiin käyttämällä sekä laadullista sisällönanalyysia että määrällisiä menetelmiä. Luin ensin temaattiset kirjoitukset kokonaisuudessaan läpi teemoittain, minkä jälkeen luokittelin vastauksissa mainitut asiat (esim. luonnon määritelmät: metsä, puut, kasvit ja kasvillisuus) ja laskin niiden frekvenssit. Tulossiossa esitetyt prosenttiosuudet edustavat osuuksia kaikista vastaajista. Jaotelllessani vastaajia kolmeen ryhmään luonnon tärkeyden perusteella (ks. tulososion luku Luonnon tärkeys) otin huomioon vastaajien koko kirjoitukset, joskin jaottelu perustui ensisijaisesti teeman 3 (Vapaa-ajanvietto luonnonympäristössä) vastauksiin. Jaotte-

lin vastaajat aineistolähtöisesti sen perusteella, kuinka paljon vastaajat viettävät aikaa luonnossa, kuinka kiinnostuneita he ovat luonnosta ja kuinka tärkeänä he pitävät luontoa. Strukturoidun kysymyksen luontoaktiviteettien harrastamisesta analysoin SPSS-ohjelmalla käyttämällä kuvailevia tilastollisia menetelmiä (frekvenssejä ja ristiintaulukointia). Eri ryhmien väliset erot analysoin Pearsonin χ^2 -testillä ja ei-parametrisellä Mann-Whitney U -testillä.

Tuloksia tulkittaessa on otettava huomioon, että sukupolven, iän ja aikakauden vaikutuksia ihmisen käyttäytymiseen on vaikea erottaa toisistaan. Sukupolvivaikutuksesta ei voida puhua, jos jonkin ikäryhmän ominaisuudet muuttuvat iän tai ajan mukana. Ikävaikutuksella tarkoitetaan sitä, että ihmiset käyttäytyvät tietyn ikäisenä samalla tavoin riippumatta siitä, milloin ovat syntyneet ja eläneet. Periodivaikutus puolestaan viittaa siihen, että tietynä aikakautena eläneet ihmiset ovat omaksuneet saman sosiaalisen käyttäytymistapaumuksen riippumatta iästä ja syntymäajasta. Jos tutkimusaineisto on vain yhdeltä ajankohdalta, kuten tässä tutkimuksessa, sukupolvivaikutuksesta ei voida sanoa mitään varmaa (Toivonen 1999: 269–280; Alanen 2001: 100). Artikkelin johtopäätöksissä pohditaan aiempiin tutkimuksiin perustuen sukupolven, iän ja elämänvaiheen vaikutusta vastaajien käyttäytymiseen ja arvostuksiin.

Taulukko 2. Vastaajien taustatiedot (N=184).
Table 2. Background statistics of the respondents (N=184).

		N	%
Sukuoli	Nainen	126	69
	Mies	57	31
Koulu	Salpaus	111	60
	- naisia	84	76
	Steiner-koulu	73	40
	- naisia	42	58
Syntymävuosi	1992	4	2
	1993	8	4
	1994	37	20
	1995	70	38
	1996	17	9
	1997	20	11
	1998	27	15
Kotikunta	Lahti	109	59
	Heinola	20	11
	Hollola	15	8
	Nastola	9	5
	Orimattila	5	3
	Muu	26	14
Asumismuoto	Kerrostalo	55	30
	Rivitalo	21	11
	Omakotitalo	106	58

Y-sukupuoli luonnossa: analyysin tulokset

Luonnon virkistyskäyttö

Vapaa-ajanviettoa koskevien temaattisten kirjoitusten perusteella luonnossa liikkuminen ja oleskelu eivät kuulu vastaajien tärkeimpiin harrastuksiin. Valtaosa nuorista kirjoitti harrastavansa liikuntaa ja ulkona olemista, mutta nimenomaan luonnonympäristössä tapahtuvan ulkoilun mainitsi vain vajaa viidennes vapaa-ajanvietosta kysyttäessä. Heistä miehiä oli alle viidennes. Lahden seudulla runsaiden vesistöjen äärellä asuvat vastaajat harrastavat paljon veteen perustuvia aktiviteetteja. Strukturoidun kysymyksen perusteella nuoret harrastavat kesäaikana eniten auringonottoa tai muuta oleskelua rannalla/luonnossa ja uintia luonnonvesissä (Taulukko 3). Muita aktiviteetteja harrastaa viikoittain pieni osuus vastaajista. Osallistumisosuuden perusteella suosituimpien aktiviteettien joukkoon sisältyy monia perinteisiä (esim. veneily, marjastus, kalastus) mutta myös moderneja ulkoiluharrastuksia (esim. maastopyöräily) (ks. Sievänen & Neuvonen 2011: 60). Kaikki vastaajat harrastavat ainakin yhtä aktiviteettiä joskus kesäaikana.

Talviaikana nuoret harrastavat selvästi harvemmin luontoaktiviteetteja kuin kesällä (Taulukko 4).

Osallistumisosuuden perusteella suosituimpia aktiviteetteja ovat mökkeily, luontokuvaus ja maastohiihto. Vastaajien joukossa oli myös sellaisia nuoria, jotka eivät harrasta koskaan mitään kysytyistä talviaktiviteeteista.

Kuten taulukoista 3 ja 4 ilmenee, naisvastaajat harrastavat miesvastaajia useammin auringonottoa tai muuta oleskelua rannalla/luonnossa, marjastusta ja luontokuvausta. Miesvastaajat puolestaan harrastavat naisvastaajia useammin muun muassa maastopyöräilyä ja kalastusta. Samankaltaisia tuloksia on saatu LVVI 2 -tutkimuksessa (Sievänen & Neuvonen 2011), jonka mukaan miehet osallistuvat naisia useammin metsästyksen, kalastukseen ja motorisoituun liikkumiseen ja naiset puolestaan marjastukseen (ks. myös Mäkinen & Tyräinen 2008: 281).

Eri ikäryhmien välisen tarkastelun perusteella vuonna 1995 ja myöhemmin syntyneet (18-vuotiaat ja nuoremmat) vastaajat osallistuvat keskimäärin useampaan kesäharrastukseen kuin vanhemmat vastaajat ($p=0,000$). Nuoremmat harrastavat vanhempia useammin muun muassa maastopyöräilyä, retkeilyä, luontokuvausta ja maastohiihtoa (Taulukot 3 ja 4). Kaikki vuonna 1994 ja aikaisemmin syntyneet olivat Salpauksen oppilaita. Steinerkoulun oppilaat harrastavat useammin muun muassa edellä mainittuja aktiviteetteja ja osallistuvat keskimäärin useampaan kesäharrastukseen kuin Salpauksen oppilaat ($p=0,001$).

Myös asuinympäristö vaikuttaa vastaajien harrastamiseen. Muissa kunnissa kuin Lahdessa asuvat harrastavat moottorikelkkailua ja uintia luonnonvesissä useammin kuin Lahdessa asuvat (Taulukot 3 ja 4). Vastaavasti LVVI 2 -tutkimuksen (Sievänen & Neuvonen 2011: 40) mukaan osallistumisosuus moottorikelkkailuun on suurempi maaseutumaisissa kuin taajaan asutuissa tai kaupunkimaisissa kunnissa. Ylipäänsä maaseudulla tai pienillä paikkakunnilla asuvat suomalaiset lähiulkoilevat enemmän kuin suurissa kaupungeissa asuvat. Tämän tutkimuksen omakotitalossa asuvat vastaajat harrastavat useammin muun muassa uintia luonnonvesissä, marjastusta, maastopyöräilyä, moottorikelkkailua sekä mökkeilyä ja kalastusta talviaikaan kuin kerros- tai rivitalossa asuvat vastaajat (Taulukot 3 ja 4).

Temaattiset kirjoitukset antoivat strukturoitua kysymystä monipuolisemman kuvan nuorten luonnossa virkistytymisestä. Lähes kaksi kolmasosaa (63 %) vastaajista mainitsi kävelyn, lenkkeilyn tai oleskelun luonnossa, kun pyydettiin kuvailemaan vapaa-aikaa, jonka he viettävät luonnonympäristössä. Nuoret mainitsivat myös uusia

Taulukko 3. Osallistumisosuuden perusteella suosituimmat kesäaktiiviteetit ja erot vastaajien välillä (% , N=184). (Huom. Näkyvissä vain tilastollisesti merkitsevät erot ryhmien välillä, $p < 0,05$).

Table 3. Most participated summer activities and differences between the respondents (% , N=184). (Note. Sub-group statistics shown only if differences are significant, $p < 0,05$).

Luontoaktiiviteetti		Kerran viikossa	Kerran kk:ssa	Harvemmin	Ei koskaan	p	
Auringonotto/oleskelu	Kaikki	79	15	5	1		
	Naiset	87	11	1	1	0,000*	
	Miehet	60	23	16	2		
Uinti	Kaikki	59	26	9	5		
	Lahti	54	29	13	4	0,046	
	Muut kunnat	68	20	4	8		
	Kerros/rivit.	51	28	19	3	0,000	
	Omakotitalo	66	25	2	8		
	Mökkeily	Kaikki	17	47	30	6	
	Veneily	Kaikki	16	39	31	14	
Retkeily	Kaikki	6	21	47	27		
	→1994 s.	0	14	44	42	0,008	
	1995 → s.	8	23	48	21		
	Steiner	8	25	53	14	0,013	
	Salpaus	5	18	42	35		
	Kalastus	Kaikki	7	26	38		29
	Marjastus	Naiset	5	20	37	38	0,000
Miehet		11	40	40	9		
Kaikki		5	26	40	29		
Naiset		6	30	41	23	0,018	
Miehet	5	14	37	44			
Telttailu	→1994 s.	4	16	36	44	0,047	
	1995 → s.	6	29	41	24		
	Kerros/rivit.	5	18	36	41	0,036	
	Omakotitalo	5	30	43	22		
	Kaikki	3	11	47	38		
	Luontokuvaus	Kaikki	13	25	25		38
Maastopyöräily	Naiset	16	32	25	28	0,000	
	Miehet	7	9	23	61		
	→1994 s.	6	16	18	60	0,002	
	1995 → s.	16	28	27	30		
	Steiner	19	22	30	29	0,043	
	Salpaus	9	26	21	44		
	Kaikki	9	12	32	47		
	Naiset	5	13	27	56	0,001	
Miehet	18	11	42	30			
→1994 s.	2	6	28	64	0,016		
1995 → s.	12	14	33	41			
Steiner	15	15	41	29	0,001		
Salpaus	5	10	25	60			
Kerros/rivit.	3	5	40	53		0,003	
Omakotitalo	14	16	26	43			

*Monte Carlo -testi 95 % riskitasolla

luonnossa liikkumisen muotoja, kuten ”airsoftin” (taistelupeli, jossa vastustajaa ammutaan muovikuulilla). Vaikka kavereiden merkitys korostuu nuorten vapaa-ajanvietossa, luonto on nuorille myös yksinolon paikka. Yleisesti vapaa-ajanvietosta kirjoittaessaan kaksi kolmasosaa (66 %) vastaa-

jista mainitsi kaverit, reilu kymmenesosa (13 %) perheenjäsenet tai tyttö- tai poikaystävä (12 %) ja vain kuusi vastaajaa (3 %) yksinolon. Luonnossa viettämäänsä aikaa kuvatessaan kuitenkin vain vajaa kymmenesosa (9 %) vastaajista mainitsi kaverit ja kaksi vastaajaa (1 %) perheenjäsenet.

Taulukko 4. Osallistumisosuuden perusteella suosituimmat talviaktiiviteetit ja erot vastaajien välillä (% , N=184). (Huom. Näkyvissä vain tilastollisesti merkitsevät erot ryhmien välillä, $p<0,05$).

Table 4. Most participated winter activities and differences between the respondents (% , N=184). (Note. Sub-group statistics shown only if differences are significant, $p<0,05$).

Luontoaktiiviteetti		Kerran viikossa	Kerran kk:ssa	Harvemmin	Ei koskaan	p
Mökkeily	Kaikki	2	21	35	40	
	Kerros/rivit.	1	11	37	51	0,007*
	Omakotitalo	3	30	36	32	
Luontokuvaus	Kaikki	9	16	26	45	
	Naiset	12	22	31	35	0,000
	Miehet	6	6	17	72	
	→1994 s.	6	8	19	68	0,014
1995 → s.	11	20	30	40		
Maastohiihto	Kaikki	5	14	27	51	
	→1994 s.	6	2	19	73	0,003
	1995 → s.	5	19	31	45	
	Steiner	4	24	36	36	0,001
Salpaus	6	9	22	64		
Kalastus	Kaikki	2	10	21	64	
	Naiset	0	7	16	77	0,000*
	Miehet	4	19	35	43	
	Kerros/rivit.	0	11	12	77	0,012*
	Omakotitalo	3	10	29	58	
Moottorikelkkailu	Kaikki	4	10	18	65	
	Lahti	1	8	16	75	0,012*
	Muut kunnat	9	14	23	55	
	Kerros/rivit.	1	7	12	80	0,015*
	Omakotitalo	6	14	23	57	

*Monte Carlo -testi 95 % riskitasolla

Vietän mielelläni aikaa luonnossa. Talvisin käyn iltoina yksin hiihtämässä nauttimassa pimeästä metsästä ja bobkavasta hangesta. Kesäisin samoilen mökkimetsässä ja uin, soudan, seuraan lokkien elämää ja kaikkea mikä liittyy luontoon. Luonto on yksi tärkeimmistä osista elämäni. (Mies, 18 vuotta)

Tulokset vastaavat Sjöblomin (2012: 158) tutkimusta, jonka mukaan ajan viettäminen yhdessä ystävien tai perheen kanssa olivat lukiolaisnuorille vähiten tärkeitä motiiveja viettää aikaa luonnossa (ks. myös Pantzar 1998: 34, 109–110). Myöskään valtakunnallisen nuorten vapaa-aikatutkimuksen (Myllyniemi & Berg 2013: 31) mukaan luonto ei ole tärkeimpiä kavereiden tapaamispaikkoja 7–29-vuotiaille: alle viidennes vastaajista vietti aikaa luonnossa (esim. metsässä) kavereiden kanssa suunnilleen joka viikko tai useammin. Toisaalta Cantellin ja Larnan (2006: 36) tutkimille helsinkiläisnuorille ystävien kanssa yhdessä oleminen oli yhtä tärkeä luonnossa liikkumisen syy kuin yksin omissa rauhassa oleminen.

Luonnon määritelmät ja mieluisimmat luonnonympäristöt

Temaattisten kirjoitusten perusteella vastaajat ymmärtävät luonnon hyvin erilaisin tavoin. Vaikka nuoret harrastavat paljon veteen perustuvia aktiiviteetteja, he yhdistävät luonnon käsitteen ensisijaisesti metsään (Taulukko 5). Vesistöt tai rannat mainitsi vain pieni osa, kun vastaajia pyydettiin kertomaan, mikä on heidän mielestään luontoa/luonnonympäristöä. Luonnon koskemattomuutta painottaville vastaajille luonto on jotain sellaista, mitä ihminen ei ole luonut tai muokannut. Osa vastaajista sisällyttää esimerkiksi pellot ja muun maaseudun luontoon.

Maalla on luontoa, navetat, bevostallit, maatilat jne. Kaupungista löytyy väkisin väännettyjä luontopuistoja jotka parveilee juoppoja, pummeja ja huumeiden käyttäjiä. Luonnon ja ei-luonnon välillä on se ero että ihmisen luoma luonto ei ole oikeaa luontoa. (Mies, 17 vuotta)

Taulukko 5. Vastaajien yleisimmät määritelmät luonnolle (N=178).

Table 5. Most common definitions of nature among the respondents (N=178).

Luontoa kuvaavat substantiivit	Luontoa kuvaavat adjektiivit
Metsä (39 %)	Rauhallinen, hiljainen (15 %)
Puut (25 %)	Vihreä (8 %)
Kasvit, kasvillisuus (24 %)	Kaikki ympäröivä/ei ihmisen luoma (7 %)
Eläimet, hyönteiset (14 %)	Puhdas, raikas (4 %)
Järvet, joet, meri ja muut vesistöt (10 %)	Vapaasti kasvava (4 %)
Pellot (8 %)	Kaunis (3 %)
Linnunlaulu tai muut luonnon äänet (7 %)	
Ruoho, nurmikko (7 %)	
Maaseutu (6 %)	
Puistot (4 %)	
Rannat (3 %)	

Taulukossa 5 lueteltujen tekijöiden lisäksi luontoa kuvailtiin lähes 20:lla muulla substantiivilla ja yli kymmenellä muulla adjektiivilla. Nuoret ymmärtävät luonnon usein vastakohtaksi kaupungille: sen katsotaan sijaitsevan muun muassa rakennusten ja asutuksen, asfaltin, melun, autojen ja teiden ulkopuolella. Luontokäsitys heijastelee siten modernin aikakauden ajattelua, jossa luonto ymmärretään ”toiseksi”, ihmisen ulkopuoliseksi objektiksi (Pepper 1984; Macnaghten & Urry 1998). Luonnon ja kulttuurin dualistisessa vastakkainasettelussa luonto on käsitetty joko hyödynnettäväksi teollisuuden raaka-aineeksi tai ihailun ja suojelun kohteena olevaksi objektiksi (Lehtinen 1999).

Vastaajien mielestä kaupungissa luontoa edustavat useimmiten puistot (37 %), puut (19 %), metsät (12 %), kukat (4 %) sekä nurmikko ja ruoho (4 %). Vaikka Lahden seudulla on runsaasti järviä ja Vesijärvi sijaitsee lähes kaupungin keskustassa, vain kuusi vastaajaa (3 %) määritteli kaupungista löytyväksi luonnoksi vesistöt ja toiset kuusi vastaajaa (3 %) rannat. Kirjoitusten perusteella nuoret suhtautuvat kaksijakoisesti kaupungin luontoon. Osa mielestä kaupungista löytyy luontoa, kun taas luonnon koskemattomuutta painottavien suhtautuminen on kriittisempää: he kirjoittivat, ettei kaupungissa ole paljon tai lainkaan luontoa (9 %) tai kaupungin luonto ei ole ”kunnon”, ”oikeaa” tai ”aitoa” luontoa (15 %). Kaupungissa sijaitsevaa luontoa kuvailtiin ”kaupunkilaisten luonnoksi”, ”luonnontapaiseksi”, ”huonoksi” ja ”keinotekoiseksi luonnoksi”. Osa vastaajista (8 %) täsmänsi, etteivät kaupunkien puistot tai istutetut puut ja kukat ole luontoa.

Luonnon ja ”ei-luonnon” raja menee mielestäni siinä, että luontoon ei näy eikä kuulu autoja. Luonnossa ei tarvitse pelätä möykkeäviä ihmislaumoja eikä turbaa

kaupallisuutta ja mainontaa. ”Ei-luonto” taas on mielestäni vähän kuin kaupunkien keskuspuistot, kaupunkilaisten luonto. Pakokaasujen haju, mölyävät ihmiset ja hektinen elämä on koko ajan läsnä vaikka kuinka sanoisi että ”nymmää oon tääl luonnos, kaupungin puistos, kyllon ibanaa”. Luonnon kuuluu olla vähän jännä ja ehkä bitusen salaperäinenkin. (Nainen, 19 vuotta)

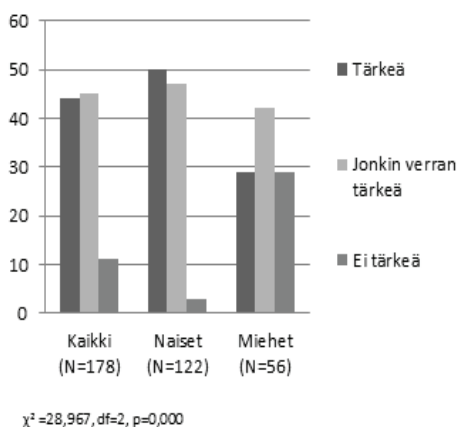
Reilu kymmenesosa (12 %) vastaajista kirjoitti mielipaikkansa sijaitsevan luonnossa: esimerkiksi järven rannalla, kalliolla järven äärellä, metsätiellä tai omalla takapihalla. Kesämökin mainitsi kahdeksan vastaajaa (4 %). Luonnon ympäristöjä, joissa nuoret viettävät mieluiten aikaansa, ovat metsä (29 %), ranta (10 %), kesämökki (10 %), vesistö (9 %) ja puisto (4 %). Vastaavasti Sjöblomin (2012: 152) tutkimuksen mukaan pohjanmaalaisnuoret viettävät eniten aikaansa metsässä ja seuraavaksi eniten kesämökillä ja rannalla, saaristossa ja merellä (ks. myös Pantzar 1998: 44–46). Tämän tutkimuksen vastaajille tärkeitä luonnonympäristön elementtejä arkielämässä ovat linnunlaulu (20 %), ikkunasta/parvekkeelta näkyvä luonto (12 %), puut (10 %), sateen ääni, veden solina (8 %) ja vihreys, ruoho (7 %). Lisäksi mainittiin muun muassa auringon valo, lämpö, tuulen humina ja meren tuoksu. Nuoret kokevat siten luonnon monipuolisesti eri aistein.

Taloni takapihalla on pieni alue metsää ja käyn siellä joskus. Takapihalla on kiva istuskella keinutuolissa ja katsella juuri kukkaan puhjennutta omenapuuta ja äidin istuttamia kukkia. Välillä naapurin musta kissa istuu syliini ja nukkuu siinä. Kiva paikka. Linnunlaulu on korvaamaton. Meidän pieni omenapuu on korean näköinen. Mökillä kun vesi hakeaa rantaa vasten, niin sitäkään ei voita mikään. (Mies, 19 vuotta)

Viidennes vastaajista (21 %) kirjoitti, että heidän kotinsa sijaitsee lähellä luontoa tai on luonnon ympäröimä, esimerkiksi maaseudulla. Kodin lähellä sijaitsevaksi luonnoksi mainittiin useimmiten metsä (29 %), vesistö/ranta (9 %), piha, puut, istutukset ja nurmikko (6 %) sekä pururata, hiihtoladut ynnä muut reitit (5 %). Alle kymmenes (7 %) nuorista kirjoitti, ettei kodin lähellä ole (riittävästi) luontoa, jossa viettää aikaa. Kauempana sijaitsevista luonnonympäristöistä nuoret kertoivat useimmiten viettävänsä aikaa kesämökillä (16 %). Myös Mäkisen ja Tyrväisen (2008: 282) tutkimuksessa helsinkiläisnuorten havaittiin käyttävän eniten kodin lähiympäristössä sijaitsevia viheralueita.

Luonnon tärkeys

Jaoin vastaajat temaattisten kirjoitusten perusteella kolmeen ryhmään sen mukaan, kuinka paljon he viettävät aikaa luonnossa ja kuinka tärkeä luonto heille on. Luonto on ainakin jonkin verran tärkeä osa elämää valtaosalle vastaajia (Kuva 1). Luonnosta vähiten kiinnostuneeseen kymmeneeseen kuuluu lähinnä nuoria miehiä. Luonto onkin tärkeämpi naisvastaajille kuin miesvastaajille (ks. myös Sjöblom 2012: 131, 149). Vastaajien välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja ikäluokan, koulun, asuinmuodon tai asuinkunnan (Lahti vs. muut kunnat) mukaan tarkasteltuna. Ne vastaajat, jotka luokiteltiin luontoa tärkeänä pitävien ryhmään, osallistuvat strukturoidun kysymyksen perusteella useampaan luontoharrastukseen sekä kesäaikana ($p=0,005$) että talviaikana ($p=0,004$) kuin ne, joille luonto ei ole tärkeä. Luonnon tärkeys ei ole kuitenkaan suoraan sidoksissa luontoaktiiviteettien harrastamiseen. Vaikka nuoret eivät käyttäisi luon-

Kuva 1. Luonnon tärkeys vastaajille (%).
Figure 1. Importance of nature for the respondents.

nonympäristöä erityisiin harrastuksiin, luonto voi olla hyvin merkityksellinen heille.

En vietä aikaa mielelläni luonnossa, koska metsässä ei ole mitään tekemistä ja paikoissa, joissa ei ole paljon ihmisiä on turvattomampaa [...] Keväisin on ihanaa kuunnella linnunlaulua ja veden solinaa. Tykkään myös katsella pikkulintuja. Omenapuut ovat tärkeitä, sillä keinun kesäisin pihalla ja sykyisin voi syödä omenoita niistä. (Nainen, 15 vuotta)

Vastaajien luonnossa liikkumisen motiivit ovat samankaltaisia kuin aiemmissa tutkimuksissa on havaittu (esim. Pantzar 1998: 92–96; Cantell & Larna 2006: 36; Sjöblom 2012: 158). Useimmiten mainittiin rentoutuminen, rauhoittuminen ja arjesta irtautuminen (31 %). Nuoria vetää luontoon myös rauhallisuus ja hiljaisuus (18 %), puhtaus, raikkaus ja raitis ilma (6 %), kauneus (6 %) sekä mahdollisuus mietiskelyyn ja itseen keskittymiseen (4 %). Lisäksi kirjoituksista tuli ilmi, että luonnossa pääsee irtautumaan arkielämän paineista ja odotuksista, joita kohdistuu esimerkiksi ulkonäköön: luonnossa ”saa näyttää ihan miltä huvittaa” (Nainen, 19 vuotta).

Siiitä [luonnosta] on muodostunut melko tärkeä osa elämäni. Se auttaa minua jaksamaan lievän sairauteni kanssa ja uskomaan tulevaan. Olen oppinut nauttimaan siitä vuoden sisällä todella paljon. Täten olen päässyt miettimään arvojeni ja omia puoliani. Osaan arvostaa itseäni nyt enemmän. (Nainen, 16 vuotta)

Vastaajat yhdistävät luontoon pääasiassa myönteisiä ominaisuuksia. Luonnon kielteisinä puolina mainittiin useimmiten hyönteiset (10 %) ja sääolot (4 %). Muita tekijöitä olivat esimerkiksi turvattomuus, tylsyys ja tekemisen puute. Luonnon kielteiset ominaisuudet olivat myös syitä, joiden vuoksi luonnossa ei vietetä aikaa. Sjöblomin (2012: 141–144) tutkimuksessa luonnosta vähiten kiinnostuneet lukiolaisnuoret viittasivat samankaltaisiin syihin (ks. myös Mäkinen & Tyrväinen 2008: 280). Tämän tutkimuksen vastaajat eivät yleensä perustelleet luonnossa liikkumattomuuttaan monisanaisesti. Muutama nuori kirjoitti, että luonnossa liikkuminen on vähentynyt nuoruudessa, sillä enää ei ole aikaa liikkua luonnossa tai kavereita ei saa seuraksi.

Vapaa-ajastani vietän 90 % kotona tietokoneen ääressä. Mieluisin vapaa-ajan aktiiviteettini on siis tietokoneen käyttö. Erityinen lempipaikkani on oma huone. [...] En vietä aikaani luonnossa. Luonnolla ei ole minulle tarjottavaa. Luonto ei ole minulle tärkeä. (Mies, 17 vuotta)

Joidenkin vastaajien kirjoitukset ilmensivät luonnon merkityksen vähätelyä; luontoharrastuksista kirjoitettiin hieman pilkkaavaan sävyyn. Vastauksissa oli myös ristiriitaisuuksia: samat nuoret, jotka väheksyivät luonnon merkitystä, saattoivat toisessa vastauksessaan kertoa viettävänsä aikaa luonnossa.

En vietä paljon aikaa luonnossa. Ei ole aikaa mennä metsään meditoimaan koska teen mielumin töitä tai juon kaljaa ja viinaa kavereiden kanssa. [...] En käy erikseen luontomatkoilla mutta sillointällöin saatan kantarelleja kerätä mökillä. (Mies, 18 vuotta)

Vanhemmat sukupolvet luontosuhteen siirtäjinä

Temaattisten kirjoitusten perusteella vanhemmilla ja isovanhemmilla on tärkeä rooli luontosuhteen siirtäjinä jälkipolville (ks. myös Cantell & Larna 2006: 49–50). Suurin osa niistä vastaajista, joille luonto on tärkeä (84 %) tai jonkin verran tärkeä (71 %), on oppinut luontoa koskevia tietoja ja taitoja lähipiiriltä. Luontoa tärkeänä pitävät mainitsivat useimmiten omat vanhemmat ja luontoa jonkin verran tärkeänä pitävät isovanhemmat. Muuta lähipiiriä mainittiin harvoin. Sen sijaan niistä, joille luonto ei ole tärkeä, alle puolet (47 %) on oppinut luontotaitoja ja -tietoja vanhemmilta sukupolvilta. Vastaajat ovat useimmiten oppineet marjastukseen (26 %), retkeilyyn (23 %), kalastukseen (22 %) sekä kasveihin, puihin ja muuhun lajintunnistukseen (11 %) liittyviä tietoja ja taitoja. Niitä opitaan, kun vietetään yhdessä aikaa luonnossa – usein kesämökillä. Myös kirjoituksissa rakkaimmista luontomuistoista nuoret mainitsivat aiemmat sukupolvet; he kertoivat esimerkiksi lapsuuden kokemuksistaan yhdessä vanhempien ja isovanhempien kanssa. Pantzarin (1998: 44–46) tutkimuksessa tuli vastaavasti ilmi kesämökki- ja mummolakokemusten merkitys kaupunkilaislapsille.

Kun olin lapsi, kävin veljeni kanssa aina vähintään kerran kesässä mummoni mökillä yökylässä. Kävimme mato-ongella puron varressa ja uimassa lammessa. Muistan myös kuinka keräsimme metsämansikoita mökin läheltä ja söimme niitä yhdessä vaniljajäätelön kanssa. Tämä oli yksi rakkaimmista luontomuistoistani. (Nainen, 19 vuotta)

Päätelmät

Tutkimuksen tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että luonto on kaupungistuneelle Y-sukupolvelle ennen kaikkea elämysten ja virkistymisen lähde

(esim. Puhakka 2007; Semi 2010; Simula 2012; Laurén 2013). Viittaukset luonnon merkitykseen elannon lähteenä olivat hyvin vähäisiä nuorten temaattisissa kirjoituksissa; kysymykset tosin painottuivatkin luonnon virkistyskäyttöön. Tulokset vastaavat Sjöblomin (2012) havaintoa lukiolaisnuorten romanttisesta luontokäsityksestä: nuoret toivat ilmi erilaisia emotionaalisia kokemuksiaan luonnosta, ja virkistystä ja estetiikkaa korostavat luontoarvot olivat keskeisiä. Simulan (2012) mukaan luonnossa liikkumisen merkityksiä koskevassa romanttisessa tulkinnassa luonto määritetään esteettiseksi tilaksi, urbaanin ja modernin arjen vastakohtaksi. Kuten nuorten kirjoituksissa nostettiin esille, luontoon voi paeta jokapäiväisen arjen rutiineja ja keskittyä omiin kokemuksiin. Luonnossa liikkumisen merkitykset liitetään elämyksiin ja mielen vapautumiseen arkiarjasta. Sen sijaan Simulan (2012) esittelemät perinteinen ja harrastuksellinen tulkinta luonnossa liikkumisen merkityksistä eivät tulleet yhtä selkeästi ilmi tutkimukseni aineistossa.

Cantellin ja Larnan (2006: 55) tutkimuksessa luonto oli tärkeä nuorille, mutta sen merkitys oli erilainen kuin mitä se oli ollut heidän vanhemmilleen. Perinteiset ulkoiluharrastukset, esimerkiksi retkeily, marjastus ja sienestys tai kasvien kerääminen ja lintujen tarkkaileminen, eivät olleet nuorille keskeisiä luonnossa liikkumisen ja toimimisen tapoja. Simulan (2012) mukaan perinteinen tulkinta luonnossa liikkumisen merkityksistä vaalii maaseutukulttuurien luontosuhdeperintöä ja painottaa hyödyn hankkimista luonnosta. Vaikka tässä tutkimuksessa perinteisiä ulkoiluharrastuksia sisältyikin eniten harrastettujen aktiviteettien joukkoon, aktiivisten harrastajien määrät olivat alhaisia. Kirjoituksissa ei korostettu luonnon hyödyntämistä esimerkiksi marjastuksen tai sienestyksen kautta. Perinteisten ulkoiluharrastusten rinnalle on nousut moderneja aktiviteetteja – myös extreme-harrastuksia (ks. Pennington-Gray & Blair 2010) – ja luonnon virkistyskäyttö on monimuotoistunut (ks. Sievänen & Neuvonen 2011: 60). Sievänen (2014) on arvioinut monipuolistumisen jatkuvan ja uusien tekniikka-avusteisten ulkoilulajien (esim. geokätkennän) suosion lisääntyvän samalla, kun esimerkiksi marjastuksen ja sienestyksen suosio vähenee. Toisaalta Y-sukupolven suuresti arvostama vapaa-aika (Twenge *et al.* 2010) täyttyy yhä enemmän muista, organisoiduista harrastuksista ja kaupungilla hengailusta (ks. Liikkanen & Pääkkönen 2005; Myllyniemi & Berg 2013; Puhakka *et al.* 2014). Tietotekniikan käyttö on itsestään selvä osa tämän myös digisukupolveksi

nimitetyn sukupolven arkea (ks. Tapscott 2010).

Yhteisestä elämyksellisen ja virkistykseellisen merkityksen painottumisesta huolimatta pirstaloituminen (ks. Hoikkala & Paju 2008) leimaa Y-sukupolvea myös suhteessa luontoon. Tulosten perusteella luontosuhde on polarisoitunut: osalle nuorista luonto on hyvin tärkeä osa elämää, kun taas osalla ei ole juuri minkäänlaista sidosta luontoon. Yhdessä maakunnassa kahdessa koulussa kerättyyn aineistoon perustuvia tuloksia ei voi tilastollisesti yleistää koskemaan koko nuorisoa. Todennäköisesti muutkin suomalaisnuoret jakavat silti tutkimuksen vastaajien luonnolle ja siellä virkistytymiselle antamia merkityksiä. Tarkkoja prosentiosuuksia olennaisempaa on tieto esimerkiksi siitä, että osalle nuorista luonto ei ole lainkaan tärkeä. Kaupungistumiskehityksen jatkuessa näiden nuorten määrän voidaan olettaa kasvavan. Luonnosta vähiten kiinnostuneiden urbaanien (Tyrväinen *et al.* 2007) luontosuhteen onkin arvioitu heikenevän tulevaisuudessa (Sievänen 2014).

Luonnon virkistyskäyttö on kytköksissä paitsi sukupolven myös sukupuoleen. Luonnosta vähiten kiinnostuneiden vastaajien enemmistö oli miehiä. LVVI 2 -tutkimuksen (Sievänen & Neuvonen 2011: 40) mukaan naiset lähiulkoilevat useammin kuin miehet. Kyseisessä tutkimuksessa havaittiin 15–24-vuotiaiden kaupunkilaisnaisten lähiulkoilevan enemmän kuin 25–64-vuotiaiden kaupunkilaismiesten. 15–24-vuotiaat kaupunkilaismiehet ovat kaikkein vähiten aktiivisia lähiulkoilijoita (ks. myös Timonen 2009; Sjöblom 2012: 131, 149). Etnografisessa tutkimuksessaan Kauravaara (2013) on tulkinut vähäisen liikunnan olevan monen nuoren miehen näkökulmasta mielekäs valinta. Tutkimukseen osallistuneet vähän liikkuvat ammattikoululaismiehet hengailevat vapaa-ajallaan mielellään kavereidensa kanssa, autoilevat, istuvat ruudun ääressä – ja saattavat tehdä paljon muutakin, mikäli se ei vaadi kohtuuttomia henkisiä tai fyysisiä ponnisteluja ajateltuun hyötyyn nähden.

Keräämissäni temaattisissa kirjoituksissa ilmennyt luonnon merkityksen väheksyminen ja vastausten sisäiset ristiriitaisuudet heijastavat sitä, etteivät luontoharrastukset edusta trendikkäimpiä vapaa-ajanvieton muotoja luonnosta vähän kiinnostuneille nuorille. Luontoharrastamisen vähättely voi johtua siitä, että luonnon käsite yhdistetään voimakkaasti metsään, patikoimiseen ja perinteisiin aktiviteetteihin, kuten marjastukseen ja sienestykseen. Luonnon käsite on kulttuurisesti määrittynyt (ks. Macnaghten & Urry 1998). Metillä on kautta aikojen ollut paitsi taloudellinen ja poliittinen, myös erityinen kulttuurinen merkitys

suomalaisille (Roiko-Jokela 2005). Vaikka rannalla oleskelu ja uiminen olivat suosituimpia harrastuksia, runsasvesistöisessä Päijät-Hämeessä asuvat vastaajat eivät yleisesti maininneet vesistöjä luonnon määritelmässä. Esimerkki ilmentää sitä, etteivät nuorten luonnonkäyttötavat ja luonnolle antamat merkitykset ole suoraan sidoksissa toisiinsa. Ristiriitä oli mahdollista havaita, koska tutkimuksessa kerättiin vastauksia sekä strukturoitua että avoimiin kysymyksiin.

Eri-ikäisten vastaajien harrastamisessa ilmenevien erojen perusteella luonnon virkistyskäytön voidaan tulkita olevan sidoksissa ikään ja elämäntilanteeseen. Tutkimukseen osallistuneet nuoret ovat erilaisissa elämäntilanteissa. Nuorimmat vastaajat, 15–18-vuotiaat, osallistuvat vanhempia vastaajia useammin moniin luontoharrastuksiin. Todennäköisesti nämä nuoret harrastavat luontoaktiviteetteja ja matkustavat usein yhdessä vanhempiensa kanssa; 15–18-vuotiaista suomalaisnuorista yli 80 prosenttia asuu yhdessä vanhempiensa kanssa (Nikander 2009). Iän lisääntyessä vanhempien kanssa asuun osuus vähenee ja 21-vuotiaista enää kolmannes asuu yhdessä vanhempiensa kanssa (Nikander 2009). Itsenäistä opiskelijaelämää elävillä 19–21-vuotiailla vastaajilla on heikommat taloudelliset mahdollisuudet (ks. SVT 2008) harrastaa erityisiä välineitä ja matkustamista edellyttäviä ulkoilulajeja, kuten maastopyöräilyä tai melontaa. Toisaalta voidaan pohtia, selittääkö harrastamisessa havaittuja eroja myös koulutusta; kaikki Steiner-koulun vastaajat olivat 15–18-vuotiaita. Steiner-pedagogiikassa korostetaan luonnon merkitystä ihmisen kehitykselle (Ehnqvist 2006). Luonnon tärkeyden perusteella tehdyssä ryhmittelyssä ei kuitenkaan havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja eri kouluista tulevien välillä. Vastaavasti Cantellin ja Larnan (2006: 33) ympäristövastuullisuutta koskevan tutkimuksen mukaan lukio-opiskelijoiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden välillä oli varsin vähän eroja.

Y-sukupolven käyttäytymistäipumukset eivät ole pysyviä, jos ne ovat kytköksissä ikään ja elämäntilanteeseen. Sjöblomin (2012: 160–161) mukaan teini-ikä edustaa luontosuhteessa ”aikalisää”: nuoret eivät arvosta luontoa yhtä paljon kuin nuoremmat ja vanhemmat ikäluokat. Luontoharrastukset ovat erityisesti keski-ikäisten ja heitä vanhempien ikäpolvien nautinnon lähde, kun taas alle 45-vuotiaille luontoharrastukset eivät ole yhtä selvästi kaikkien harrastuksia (Timonen 2009). Pantzarin (1998: 35–36) tutkimuksen perusteella luonto koetaan vieraaksi vähintään jossakin nuoruuden vaiheessa. Luontokokemukset vähenevät

murrosiässä, kun itsestään selvästä, läheltä löytyvästä luonnosta tulee ikään kuin käyttöluonto: lähimetsään, kuntoladulle tai hiihtoladulle mennään rentoutumaan tai ajattelemaan omia asioita. 7–29-vuotiaille tehdyn vapaa-aikatutkimuksen (Myllyniemi & Berg 2013: 34) mukaan vähiten aikaa luonnossa kavereiden kanssa viettävätkin 15–24-vuotiaat.

Nuorten luontoharrastaminen saattaa lisäantaa myöhemässä elämänvaiheessa. Temaattisten kirjoitusten perusteella osa nuorista on kiinnostunut luonnosta ja heillä on luonnossa liikkumisen taitoja, mutta tällä hetkellä muut tekijät – kuten ystävät, koulu ja muut harrastukset – ovat tärkeämpiä heidän elämässään. Erityisesti kavereiden tärkeys tuli ilmi aineistossa (ks. myös Myllyniemi & Berg 2013). Läheiset kaverit ovat nuorille keskeisin viiteryhmä; monella nuorella on pelko siitä, että ei kuulu joukkoon (Hoikkala & Paju 2008: 289). LVVI 2 -tutkimuksen (Sievänen & Neuvonen 2011: 43; Sievänen 2014) mukaan myönteisen näköalan nuorten luontoharrastamisen tulevaisuuteen antaa se, että suurempi osa 15–24-vuotiaista hallitsee esimerkiksi perinteisten luontoharrastusten taidot kuin on harrastukseen osallistujia.

Nuorten luontosuhde on sidoksissa heidän elinympäristöönsä ja perheeltä perittyihin tapoihin. Esimerkiksi Pantzarin (1998: 134) mukaan luontosuhteen muotoutumiseen vaikuttavat selkeimmin kasvuympäristön ihmiset. Tämänkin tutkimuksen tulokset korostavat vanhempien sukupolvien merkitystä luontoon liittyvien taitojen ja tietojen siirtämisessä jälkipolville. Vielä 1950-luvulla enemmistö suomalaisista asui maalla, mutta nykyisin kaupungeissa ja niiden kehysalueilla asuu noin 70 prosenttia Suomen väestöstä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013). Vaikka esimerkiksi lähiöiden ympäristössä on usein runsaasti luonnonmukaista tilaa (ks. Asikainen 2011), luonto ei ole enää itsestään selvä osa suomalaisnuorten jokapäiväistä arkea. Luonto voi olla vieras myös heidän vanhemmilleen (ks. Yle Uutiset 15.2.2014). Luontoharrastamisessa havaittunkin eroja erilaisissa asuinympäristöissä asuvien vastaajien välillä. Maaseutumaisessa ympäristössä on paremmat mahdollisuudet harrastaa luontoaktiiviteetteja ja etäisyydet ulkoilupaikoille ovat lyhyempiä kuin kaupungissa (Sievänen & Neuvonen 2011: 76–77).

Kaupungistuneessa yhteiskunnassa korostuu kesämökkien merkitys portteina luontoon (Pouta *et al.* 2006). Mokeilla kohtaavat usein kolme perhesukupolvea, mikä mahdollistaa perinteiden siirron (Puhakka *et al.* 2014). Mokeilla luonto on lähellä, ja lapsilla ja nuorilla on suurempi toiminnan vapaus

kuin rakennetussa ympäristössä (Pantzar 1998: 45). Mökkiympäristö mielletään usein luonnontilaiseksi, vaikka se olisi voimakkaasti hoidettua (Jokinen 2002 ; Pitkänen *et al.* 2011). Mökkeily on vähäisintä nuorten ikäluokissa, mutta Y-sukupolven edustajat ovat innokkaimpia hankkimaan mökin tulevaisuudessa (Pitkänen *et al.* 2014). Vaikka luonnolle annetut merkitykset ja virkistyskäytön muodot muuttuvat, tutkimuksen perusteella koko Y-sukupolvi ei ole vieraantunut luonnosta. Ulkoilun arvioidaan säilyvän kaupunkiväestön vapaa-ajan harrastuksena (Sievänen 2014). Tulevaisuuden ennakointi on kuitenkin haasteellista luontoharrastamisen ollessa sidoksissa ikään ja elämänvaiheeseen. Pitkittäistutkimuksessa ikään ja elämänvaiheeseen liittyvät tekijät olisi mahdollista erottaa sukupolvivaikutuksista. Sukupuolinäkökulman yhdistäminen tutkimukseen toisi syvällisempää tietoa luonnosta virkistytymisestä ja sen merkityksistä.

Kiitokset

Tutkimusta on rahoittanut Lahden Tutkijapraktikum, joka on toteutettu EAKR-rahoitteisessa *Innovaatioita toiminnan rajapinnoilla – tiedon sekä osaamisen tuottamisen ja välittämisen foorumit Päijät-Hämeessä* -hankkeessa (2011–2014). Kiitän tutkimukseen osallistuneita nuoria, aineiston keränneitä opettajia sekä kahta nimetöntä arvioitsijaa.

Lähteet

- Alanen, Leena (2001). Polvesta polveen. Sukupolvi sosiologisenä käsitteenä ja tutkimuskohteena. Teoksessa Sankari, Anne & Jyrkämä, Jyrki (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Tien sosiologiaa*. Vastapaino, Tampere, 97–115.
- Alloway, Nola & Dalley-Trim, Leanne (2009). It's all about 'I'. Gen Ys and neoliberal discourse in 'new times'. *Youth Studies Australia* 28:1, 51 – 56.
- Apo, Satu (1995). *Naisen väki. Tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*. Hanki ja Jää, Helsinki.
- Asikainen, Eveliina (2011). Asukkaat lähiöluonnon osallisina. *Alue ja Ympäristö* 40:1, 29–41.
- Berman, Marc G., Jonides, John & Kaplan, Stephen (2008). The cognitive benefits of interacting with nature. *Psychological Science* 19:12, 1207–1212.
- Cantell, Hannele & Larna, Riitta (2006). Ympäristövastuullisuus nuorten sanoissa ja teoissa. *Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A 1/2006*.
- Cennamo, Lucy & Gardiner, Dianne (2008). Generational differences in work values, outcomes and person-organisation values fit. *Journal of Managerial Psychology* 23:8, 891–906.
- Ehnqvist, Tarja (2006). Miten antroposofia ilmenee steinerpedagogiikassa? Rudolf Steinerin ja Helsingin Rudolf Steiner-koulun vuosien 1988 ja 2000 opetussuunnitelmien tietoteorian, ihmiskäsityksen ja taidekäsityksen analysointia ja vertailua. *Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia* 204.

- Ewert, Alan, Place, Greg & Sibthorp, Jim (2005). Early-life outdoor experiences and an individual's environmental attitudes. *Leisure Sciences* 27:3, 225–239.
- Hoikkala, Tommi & Paju, Petri (2008). Entä nuoremmat sukupolvet? Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka. Teoksessa Purhonen, Semi, Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. (toim.) *Kenen sukupolveen kuulut?* Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki, 270–294.
- Howe, Neil & Strauss, William (2000). *Millennials rising. The next great generation.* Vintage Books, New York.
- Hungerford, Harold R. & Volk, Trudi L. (1990). Changing learner behavior through environmental education. *The Journal of Environmental Education* 21:3, 8–21.
- Itkonen, Hannu & Simula, Mikko (2008). Kylä liikkumisen tilana – Sivakan lämpimät kiireet. Teoksessa Knuutila, Seppo & Rannikko, Pertti (toim.) *Kylän paikka. Unsia tulkintoja Sivakasta ja Rastimäestä.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 173–206.
- Jokinen, Ari (2002). Free-time habitation and layers of ecological history at a southern Finnish lake. *Landscape and Urban Planning* 61:2–4, 99–112.
- Kaivola, Taina & Rikkinen, Hannele (2003). *Nuoret ympäristöissään. Lasten ja nuorten kokemusmaailma ja ympäristömielikuvat.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Karsten, Lia (2005). It all used to be better? Different generations on continuity and change in urban children's daily use of space. *Children's Geographies* 3:3, 275–290.
- Kauravaara, Kati (2013). Mitä sitten, jos ei liikuta? Etnografisen tutkimus nuorista miehistä. *Jyväskylän yliopisto, Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja* 276.
- Kertzer, David I. (1983). Generation as a sociological problem. *Annual Review of Sociology* 9, 125–149.
- Keskinen, Vesa & Nyholm, Anna Sofia (2012). Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. *Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuksia* 2012:3.
- Kong, Lily, Yuen, Belinda, Sodhi, Navjot, S. & Briffet, Clive (1999). The construction and experience of nature: perspectives of urban youths. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 90:1, 3–16.
- Korkiamäki, Riikka (2013). *Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaisubiteissa.* Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 137. Tampere University Press, Tampere.
- Korpela, Kalevi & Paronen, Olavi (2011). Ulkoilun hyvinvointivaikutukset. Teoksessa Sievänen, Tuija & Neuvonen, Marjo (toim.) *Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute* 212, 80–90. 8.1.2014, <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp212.htm>
- Korpela, Kalevi, Kyttä, Marketta & Hartig, Terry (2002). Restorative experience, self-regulation, and children's place preferences. *Journal of Environmental Psychology* 22, 387–398.
- Kyttä, Marketta (2004). The extent of children's independent mobility and the number of actualized affordances as criteria for child-friendly environments. *Journal of Environmental Psychology* 24, 179–198.
- Laaksoharju, Taina & Rappe, Erja (2010). Children's relationship to plants among primary school children in Finland: comparisons by location and gender. *HortTechnology* 20:4, 689–695.
- Laurén, Kirsi (2013). Perinteet ja ympäristö. Teoksessa Toivainen, Paula (toim.) *Kestävä kasvatusta – kulttuuria etsimässä. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja* 6, 150–158.
- Lehtinen, Ari Aukusti (1999). Modernization and the concept of nature: on the reproduction of environmental stereotypes. Teoksessa Myllyntaus, Timo & Saikku, Mikko (toim.) *Encountering the past in nature.* Helsinki University Press, Helsinki, 27–45.
- Liikkanen, Mirja & Pääkkönen, Hannu (2005). Finland. Teoksessa Cushman, Grant, Veal, A.J. & Zuzanek, Jiri (toim.) *Free time and leisure participation. International perspectives.* CABI, Wallingford, 61–73.
- Macnaghten, Phil & Urry, John (1998). *Contested natures.* Sage, London.
- Malone, Karen (2007). The bubble-wrap generation: children growing up in walled gardens. *Environmental Education Research* 13, 513–527.
- Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi (2013). Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. *Nuorisosaian neuvottelukunnan julkaisuja*, nro 49.
- Mäkinen, Kirsi & Tyrväinen, Liisa (2008). Teenage experiences of public green spaces in suburban Helsinki. *Urban Forestry & Urban Greening* 7, 277–289.
- Nikander, Timo (2009). Nuoret muuttavat omilleen yhä nuorempina. *Hyvinvointikatsaus* 1/2009. 28.3.2014, http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_004.html?s=0
- Ojala, Ann (2012). What makes us environmentally friendly? Social psychological studies on environmental concern, components of morality and emotional connectedness to nature. *University of Helsinki, Publications of the Department of Social Research* 2012:8.
- Palmberg, Irmeli E. & Kuru, Jari (2000). Outdoor activities as a basis for environmental responsibility. *The Journal of Environmental Education* 31:4, 32–36.
- Pantzar, Heljä (1998). “Majanrakentajat” – nuorten luontosuhteen rakentumisesta. *Jyväskylän yliopisto.* 8.1.2014, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-1998776337>
- Pendergast, Donna (2010). Getting to know the Y Generation. Teoksessa Benckendorff, Pierre, Moscardo, Gianna & Pendergast, Donna (toim.) *Tourism and Generation Y.* Cabi, Wallingford, 1–15.
- Pennington-Gray, Lori & Blair, Sandy (2010). Nature-based tourism in North America: is Generation Y the major cause of increased participation? Teoksessa Benckendorff, Pierre, Moscardo, Gianna & Pendergast, Donna (toim.) *Tourism and Generation Y.* Cabi, Wallingford, 73–84.
- Pepper, David. *The roots of modern environmentalism.* Croom Helm, London.
- Pitkänen, Kati, Puhakka, Riikka & Sawatzky, Matthew (2011). The role of nature in the place meanings and practices of cottage owners in northern environments. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography* 65:3, 175–187.
- Pitkänen, Kati, Puhakka, Riikka, Semi, Jussi & Hall, C. Michael (2014, painossa). Generation Y and second homes. Finnish outdoor recreation in change. Artikkelin käsikirjoitus. Lähetetty *Tourism Review International*.
- Polvinen, Kirsi, Pihlajamaa, Jussi & Berg, Pekka (2012). *Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kuvauksia luonnon hyvinvointivaikutuksista, palveluista ja malleista palveluiden kehittämiseen.* Sitra ja Kansallinen Hyvinvointiverkosto.
- Pouta, Eija, Sievänen, Tuija & Neuvonen, Marjo (2006). Recreational wild berry picking in Finland – reflection of a rural lifestyle. *Society and Natural Resources* 19, 285–304.

- Puhakka, Riikka (2007). Kansallispuistot murreksessa. Tutkimus luonnonsuojelun ja matkailun tavoitteiden kohtaamisesta. *Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja / Joensuun yliopisto, yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta* N:o 81.
- Puhakka, Riikka & Saarinen, Jarkko (2013). New role of tourism in national park planning in Finland. *The Journal of Environment and Development* 22: 4, 411–434.
- Puhakka, Riikka, Poikolainen, Jaana & Karisto, Antti (2014, tulossa). Spatial practices and preferences of aged and young people. Artikkelin käsikirjoitus. Lähetetty *Journal of Social Work Practice, a Special Edition on Age Friendly Environments*.
- Purhonen, Semi (2007). Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvi-tietoisuudesta ja suurista ikäluokista. *Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia* nro 251.
- Riese, Hanne & Vorkinn, Marit (2002). The production of meaning in outdoor recreation: a study of Norwegian practice. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography* 56:3, 199–206.
- Roiko-Jokela, Heikki (2005, toim.). *Metsien pääomat. Metsä taloudellisenä, poliittisena, kulttuurisena ja mediailmiönä keskiajalta EU-aikaan*. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä.
- Roos, Jea-Pekka (1987). *Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkertoista*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Hämeenlinna.
- Salasuo, Mikko (2007). Atomisoitunut sukupolvi. *Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuksia* 2007:7.
- Semi, Jussi (2010). Sisäiset sijainnit. Tutkimus sukupolvien paikkakokemuksista. *Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Social Sciences and Business Studies* No 2.
- Sievänen, Tuija (2001, toim.). Luonnon virkistyskäyttö 2000. *Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantaja* 802.
- Sievänen, Tuija (2014). Tulevaisuuden virkistys ja hyvinvointi tulevat luonnosta. Esitys Luonnosta voimaa ja hyvinvointia -seminaarissa 25.3.2014, Espoo.
- Sievänen, Tuija & Neuvonen, Marjo (2011). Luonnon virkistyskäytön kysyntä 2010 ja kysynnän muutos. Teoksessa Sievänen, Tuija & Neuvonen, Marjo (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2010. *Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute* 212, 37–79. 8.1.2014, <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp212.htm>
- Silverman, David (2001). *Interpreting qualitative data. Methods for analysing talk, text and interaction*. 2. p. Sage, London.
- Simula, Mikko (2012). Luonnossa liikkumisen kulttuuriset representaatiot. Diskursianalyysi suomalaisten luonnossa liikkumista käsittelevistä haastatteluista. *Jyväskylän yliopisto, Studies in sport, physical education and health* 182.
- Sitra (2013). *Luonnonluketaito. Luo liiketoimintaa vibreästä hyvinvoinnista*. Sitra, Helsinki.
- Sjöblom, Pia (2012). *Naturen och jag. En studie av gymnasieutvärderandes förhållande till naturen ur ett miljöpedagogiskt perspektiv*. Åbo Akademi, Åbo.
- Skär, Margrete & Krogh, Erling (2009). Changes in children's nature-based experiences near home: from spontaneous play to adult-controlled, planned and organised activities. *Children's Geographies* 7:3, 339–354.
- Stenvall, Elina (2009). “Sellast ihan tavallist arkee”. Helsingkiläisten 3.–6.-luokkalaisten arki ja ajankäyttö. *Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuksia* 2/2009.
- Strandell, Harriet (2010). Etnografinen kenttätyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Lagström, Hanna, Pösö, Tarja, Rutanen, Niina & Vehkalahti, Kaisa (toim.) *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka*. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 101, Helsinki, 92–112.
- Suomen virallinen tilasto (SVT) (2008). Tulonjakotilasto. 3. Kotitalouksien tulokehitys väestöryhmittäin. Tilastokeskus, Helsinki. 28.3.2014, http://www.stat.fi/til/tjt/2008/tjt_2008_2010-05-20_kat_003_fi.html
- Tapscott, Don (2010). *Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvatit*. Docendo, Jyväskylä.
- Timonen, Päivi (2009). Arkiset haaveet – luontoharrastukset nautinnon lähteenä. Teoksessa Liikkanen, Mirja (toim.) *Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat*. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki, 203–224.
- Toivonen, Timo (1999). *Empiirinen sosiaalitutkimus. Filosofia ja metodologia*. WSOY, Porvoo.
- Twenge, Jean M., Campbell, Stacy M., Hoffman, Brian J., Lance, Charles E. (2010). Generational differences in work values: leisure and extrinsic values increasing, social and intrinsic values decreasing. *Journal of Management* 36:5, 1117–1142.
- Tyrväinen, Liisa, Silvennoinen, Harri, Korpela, Kalevi & Ylen, Matti (2007). Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Teoksessa Tyrväinen, Liisa & Tuulentie, Seija (toim.) Luontomatkaileu, metsät ja hyvinvointi. *Metlan työraportteja/ Working Papers of the Finnish Forest Research Institute* 52, 57–77. 8.1.2014, <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052.htm>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2013). Tarjolla entistä tarkempaa tietoa maaseudusta ja kaupungeista. 28.3.2014, http://www.tem.fi/ajankohtaista/uutiset/tarjolla_entista_tarkempaa_tietoa_kaupungeista_ja_maaseudusta.110744.news?89036_o=20
- Valentine, Gill & McKendrick, John (1997). Children's outdoor play. Exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhood. *Geoforum* 28:2, 219–235.
- Yle uutiset 18.10.2013. Asiantuntijat: kouluissa pitäisi hyödyntää enemmän luontoa. 27.2.2014, http://yle.fi/uutiset/asiantuntijat_kouluissa_pitaisi_hyodyntaa_enemmän_luontoa/6885157
- Yle uutiset 15.2.2014. Luonnosta vieraannutaan jo toisessa sukupolvessa. 27.2.2014, http://yle.fi/uutiset/luonnosta_vieraannutaan_jo_toisessa_sukupolvessa/7086921
- Yle uutiset 26.2.2014. Lapsille terveyttä luonnosta vaaroja liioittelematta. 27.2.2014, http://yle.fi/uutiset/lapsille_terveytta_luonnosta_vaaroja_liioittelematta/7110150
- Zacheus, Tuomas (2008). Luonnonmukaisesta arkkiliikunnasta liikunnan eriytymiseen. Suomalaiset liikuntasukupolvet ja liikuntakulttuurin muutos. *Turun yliopiston julkaisuja*, Sarja C, Osa 268.